

Edukacja skierowana do rodziców, służąca wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą

Wśród naturalnych środowisk wychowawczych szczególne znaczenie dla rozwoju i wychowania dziecka ma właśnie rodzina. Stanowi ona podstawowe środowisko życia człowieka, naturalną formę współżycia ludzi i integralną część społeczeństwa. Rodzina jest dla każdego człowieka grupą podstawową, to znaczy taką, w której członkowie pozostają ze sobą w bliskim kontakcie i wzajemnie ze sobą współdziałają. Jest wspólnotą osób i jednocześnie instytucją ogólnoludzką spotykaną we wszystkich epokach i kulturach.

Ogólnie zadania rodziny można sformułować następująco:

- rodzina jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, wprowadza młode pokolenie w życie społeczne, stanowi pomost między jednostką a społeczeństwem;
- rodzina kształtuje w dziecku poczucie bezpieczeństwa i pewności, jest to szczególnie trudne zadanie ze względu na złożoność współczesnego świata, rodzina niweluje wstrząsy i trudności, zaspokajając podstawowe potrzeby psychiczne dziecka, jak: potrzeba pomocy, współdziałania, bezpośrednich kontaktów;
- rodzina jako podstawowa komórka społeczna kształtuje postawy moralne i etyczne dziecka, a także jego stosunek do wartości uniwersalnych, dziecko uczy się dokonywania właściwych ocen i racjonalnego działania, mając obok siebie doradcę i sprzymierzeńca w rodzinie. Stąd rodzina pełni znaczącą rolę w kształtowaniu osobowości dziecka

W wielu rodzinach bicie jest wciąż stosowaną i akceptowaną metodą wychowawczą.

Dzieje się tak mimo prawa zakazującego stosowania kar cielesnych.

Większość ludzi nie widzi nic złego w wymierzaniu klapsa niegrzecznemu dziecku. A przecież pojedynczy klaps w połączeniu z frustracją może wyzwolić cały łańcuch agresji i przemocy, który kończy się fizycznym znęcaniem. Trzeba wiedzieć, że bicie dzieci powoduje nie tylko uszkodzenia ciała, ale przynosi szereg fatalnych w skutkach konsekwencji, mających wpływ na psychikę, fizjologię, proces uczenia się i sferę relacji społecznych.

SKUTKI PRZEMOCY DOMOWEJ WOBEC DZIECKA

Stany nadmiernego pobudzenia – dziecko jest stale czujne i przygotowane na niebezpieczeństwo. Ciągłe pobudzenie organizmu – „zamrożona czujność” powoduje zaburzenia fizjologiczne (zaburzenia snu i łaknienia). Zmęczenie i ciągły niepokój powodują to, że dziecko jest rozchwiane emocjonalnie – ma napady płaczu, ataki paniki i lęku, jest drażliwe, nerwowe i wybuchowe.

Odcięcie od własnych emocji – stan psychicznego odrętwienia (zrywa kontakt z własnymi emocjami, bo są tak trudne, że nie można sobie z nimi poradzić) → staje się martwe emocjonalnie.

Wtargnięcia - uporczywe i mimowolne wspomnienia traumatycznych przeżyć. Te przeżycia przypominają się nagle, napadowo i niezależnie od woli człowieka.

Stany depresyjne i poczucie bezradności – u dzieci dominuje brak wiary w swoje siły, nieumiejętność podejmowania decyzji oraz radzenia sobie z codziennymi problemami, dziecko zamyka się w sobie.

Poczucie niskiej wartości, winy i wstydu – to, że dzieci są poniżane, wyzywane, krytykowane i upokarzane powoduje, że uważają się za osoby bezwartościowe, złe i głupie. Obwiniają się, że to one swoim „niewłaściwym” wyglądem, zachowaniem czy słowami „sprowokowały” sprawców. Myślą, że to one ponoszą odpowiedzialność za przemoc i wstydzą się swoich doświadczeń.

Skłonności autodestrukcyjne – sięganie po alkohol, narkotyki, samookaleczenie się (cięcie, przypalanie).
Atak na ciało - nie jest, jak często się uważa – próbą samobójczą czy sposobem zwrócenia na siebie uwagi.
Dziecko zadaje sobie fizycznie ból, aby zagłuszyć wewnętrzne cierpienie, aby zapomnieć o tym co się dzieje.

Nieufność wobec ludzi – dzieci są nieufne, lękliwe a nawet wrogie wobec ludzi, unikają kontaktów z rówieśnikami. Do izolacji skłania je również potrzeba utrzymania w tajemnicy tego, co dzieje się w domu, strach przed konsekwencjami jej ujawnienia, poczucie winy i wstydu za doświadczaną przemoc.

MITY I STEREOTYPY

Choć w ostatnich latach coraz więcej i częściej mówi się o prawach dzieci, to wiele jest przekonań i stereotypów, które sprzyjają przemocy wobec nich.

Dzieci mają być grzeczne i podporządkowane starszym: "dzieci i ryby głosu nie mają", "dobre dziecko, to dziecko spokojne i grzeczne", "nie wydziwiał, nie podskakuj, siedź na pupie i przytakuj", "co wolno wojewodzie, to nie tobie smrodzie", itp.;

Każdy, kto choć trochę zetknął się z psychologią dziecka od razu zorientuje się, jak bardzo te oczekiwania nie pasują do dynamiki rozwoju człowieka. Dziecko do prawidłowego rozwoju potrzebuje aktywności, próbowania, doświadczania, ruchu, różnorodności. Potrzebuje dorosłych, którzy będą mu towarzyszyli w poznawaniu i wyjaśnianiu "świata". Musi więc być absorbujące, ciekawskie, poszukujące informacji i materiału do nauki, a to często wymaga uwagi, czasu i zrozumienia dorosłych.

Bicie jest skuteczną metodą wychowawczą: "mnie ojciec bił i wyrosłem na porządnego człowieka", "przez tyłek po rozum do głowy", "tyłek nie szklanka- nie stłucze się", itp.;

Wiele osób uważa, że prawdziwy autorytet powinien być oparty na strachu. Taki autorytet zawsze ma rację, wszystko wie, nigdy się nie myli, nie popełnia błędów i nie musi w związku z tym nigdy mówić "przepraszam".

Przytoczone poglądy są pozostałością po tzw. "czarnej pedagogice", powszechnej w I połowie XX wieku. Choć minęło już wiele lat i jesteśmy w XXI wieku, wiele osób nadal podziela to przekonanie. Jest to sprzeczne z nowoczesną wiedzą psychologiczną, która potwierdza, że w wychowaniu skuteczniejszymi formami oddziaływań są: rozmowa, wyjaśnianie, tłumaczenie, dialog, cierpliwość, zrozumienie, jasne i wyraźne precyzowanie oczekiwań, nazywanie potrzeb, itp.

Ważne jest też pamiętać, że wychowanie wymaga wiele wysiłku, pracy i kompetencji od dorosłych, którzy niejednokrotnie muszą stawiać czoła trudnym i skomplikowanym sytuacjom.

Postawy rodzicielskie i ich wpływ na wychowanie dziecka

Wychowanie dziecka jest jednym z najtrudniejszych zadań dla rodziców.

Rodzice powinni pamiętać, iż dziecko nawet najmniejsze ma swoje prawa, które my dorośli powinniśmy szanować i respektować.

Podstawowe PRAWA DZIECKA to:

- Prawo do życia w godnych warunków (bez lekceważenia czy poniżania, bez przemocy);
- Prawo do miłości najbliższych (odczuwania radości, szczęścia czy smutku);
- Prawo do okazywania szacunku i zrozumienia;
- Prawo do bycia kochanym takim, jakim jest;
- Prawo do wolności i kształtowania własnych przekonań;

Ważne jest, aby dziecko wychowywało się w rodzinie funkcjonującej prawidłowo, w której są podmiotami a nie przedmiotami, gdzie przestrzegane są prawa i potrzeby dziecka. Wobec swoich dzieci rodzice często powielają styl wychowania wyniesiony z domu rodzinnego. Wszyscy nosimy w sobie dziedzictwo swojego dzieciństwa. Pamiętamy metody wychowawcze naszych rodziców, które nam nie odpowiadały, a mimo to, trudno nam ich uniknąć wobec swoich dzieci.

POSTAWY RODZICÓW:

1. **Rodzice przesadnie krytyczni** – patrzą na dziecko okiem sędziego, nic nie jest wystarczająco dobre.

Dziecko za wszelką cenę chce zadowolić rodziców, aby w ten sposób zdobyć ich miłość i akceptację. Kształtuje o sobie opinię, jako kimś mało zdolnym i nieudolnym. Jako dorosły będzie niezadowolony z siebie.

2. **Rodzice przesadnie wymagający** – rodzice bardzo wymagający wobec siebie, są nierealnie wymagający wobec swoich dzieci.

Dziecko za wszelką cenę chce sprostać wymaganiom rodziców, co oznacza rezygnację z dzieciństwa, przyjemności, kontaktów z rówieśnikami. W wieku dojrzałym człowiek taki będzie ogarnięty natłogiem pracy, albo wybierze egzystencję na marginesie społecznym.

3. **Rodzice obiecujące** – chcą osiągnąć posłuszeństwo dziecka poprzez obiecywanie nagród, nie zawsze dotrzymują słowa.

Dziecko często ma poczucie winy, nie dostało nagrody, bo nie zasłużyło. Jako dorosły będzie nieufny i nie będzie domagało się niczego dla siebie.

4. **Rodzice nieobecni lub nieskuteczni** – pracują z dala od domu, albo będąc w domu nie panują nad życiem rodzinnym. Przyczyną może być patologia rodziny lub choroba albo niezaradność.

Dziecko przyjmuje na siebie obowiązki domowe. Staje się rodzicem dla rodzeństwa. Nie ma dzieciństwa. W dorosłym życiu przyjmie rolę opiekuna.

5. **Rodzice władczy lub obojętni** – rodzice tacy nie uczestniczą w życiu dziecka, rozkazują, nie dyskutują z dziećmi.

Dziecko czuje się niechciane i nieszanowane. W wieku dorosłym taki człowiek boi się odrzucenia i bardzo opornie wchodzi w związki z innymi.

6. **Rodzice nadopiekuńczy** – zatarte są granice między rodzicem i dzieckiem. Dziecko jest na siłę udzieciniane. Nie ma możliwości rozwoju emocjonalnego, ani popełniania błędów.

Dziecko czuje się uzależnione i nieudolne. Kiedy ma działać samo wpada w panikę. W wieku dorosłym taki człowiek czuje się zagubiony w relacjach z ludźmi.

Nie ulega wątpliwości, że nieprawidłowe postawy rodzicielskie prowadzą do emocjonalnych zaburzeń u dzieci. W dorosłym życiu kładzie się cieniem ciężar przeszłości i często tacy ludzie, nie potrafią stworzyć właściwego środowiska swoim z kolei dzieciom. Chodzi o to, aby przełamać złe wzorce i zbudować wokół dziecka zdrową i zrównoważoną atmosferę. Powinno, jednak rodzicom zależeć, aby dziecko wzrastało w kochającej się rodzinie o prawidłowych postawach społeczno – moralnych, gdyż to właściwie rodzina dostarcza dzieciom wzorców do naśladowania i tu dziecko uczy się obcowania z innymi ludźmi, stosunku do otaczającego świata – wzorce zachowań wyniesione z domu. **Dom** powinien być schronieniem przed światem, a jednocześnie miejscem, gdzie wiele energii poświęca się, aby świat był bezpieczny.

W rodzinie funkcjonującej nieprawidłowo, do potrzeb dzieci nie przywiązuje się większej uwagi. Nie znajdują się one na pierwszym miejscu. Uwaga rodziny nie skupia się na dziecku. Potrzeby fizyczne są lub nie są zaspokajane. Natomiast potrzeby emocjonalne są zaspokajane niekonsekwentnie, sporadycznie.

Pamiętajmy, że w zdrowej rodzinie, zadaniem rodziców jest opieka nad dziećmi.

CZYM DZIECKO ŻYJE – TEGO SIĘ UCZY...

- *Jeśli dziecko żyje w atmosferze krytyki, uczy się potępiać*
- *Jeśli dziecko doświadcza wrogości, uczy się walczyć*
- *Jeśli dziecko musi znosić kpiny, uczy się nieśmiałości*
- *Jeśli dziecko jest zawstydzone, uczy się poczucia winy*
- *Jeśli dziecko żyje w atmosferze tolerancji, uczy się być cierpliwym*
- *Jeśli dziecko żyje w atmosferze zachęty, uczy się ufności*
- *Jeśli dziecko jest akceptowane i chwalone, uczy się doceniać innych*
- *Jeśli dziecko żyje w atmosferze uczciwości, uczy się sprawiedliwości*
- *Jeśli dziecko żyje w poczuciu bezpieczeństwa, uczy się ufności*
- *Jeśli dziecko żyje w atmosferze aprobaty, uczy się lubić siebie*
- *Jeśli dziecko żyje w klimacie akceptacji i przyjaźni, uczy się jak znaleźć miłość w świecie!!*